ناټو « NATO »
او
دناټو « NATO » پيژندنه !

دانټرنيټ دفارسی سرچينو څخه

ژباړونکی ؛ عزيزاحمد خوارمل

نهمه برخه

دناټو پراختيا دختيځ پرلور:

ددوهمی نړيوالی جګړی دپای ته رسيدو سره سم لويديزوال (دجګړی ګټوونکی) هيوادونه ديوی ټوليزی امنيتی سيستم رامنځته کولو اوجوړه ول يې دباخترپربلاک باندی پرتکيه کولوسره ډېراړين وبلل چې دپخوانی شوروي اتحادسره د مخامخ کيدودپاره په کامله توګه سره دغه مسئله ډېره احساسيدله،اوپه هغه شرايطوکې دملګروملیتونوسازمان چې دخپل تاريخ دجوړيدوڅخه په همدی وخت کې ډېره کمزوره وه چې هيڅ هيله اوتوقع دنړيوالوقوانينواومقرراتم په عملی کولواوپه ترسره کولوکې ورڅخه نه کيدی خصوصآ دياغی اويرغلګروهيوادونوپه وړاندی چې نړيوال حقوق اومقررات يې ترپښولاندی کول، او هغه وخت هم دغه سازمان بی واکه وو اوپه وسه يې هيڅ شی هم نه ترسره کيدی نو ځکه دشمالی اتلانتيک نظامی سازمان ناټو راوزيږيدی. اوتردغه نامه لاندی :

«North Atlantic Treaty organization» په (۱۹۴۹) میلادی کال کې داپریل پر(۴) پرځلرمه نېټه باندی دیوسیاسی اونظامی اتحادی اوترون په څیر ددوولسو(۱۲) اروپایی هیوادونولکه انګلستان، هالنډ، بیلجیم او لوکزامبورګ (د بروکسیل دترون غړي هیوادونه)، فرانسه، ایټالیا، ، ډنمارک، ناروې، پرتګال او ایسلنډ، اود شمالی امریکا، دوه هیواده متحده ایالاتونه اوکانادا دهیوادونو په ګډون اوغړیتوب سره دغه نظامی ترون جوړاورامنځته سو.اوبیا په وروستیو کالنوکې د آلمان فیدرالی جمهوریت ، ترکیه او یونان په دی نظامی سازمان کې غړیتوب یې ترلاسه کړ.

دډېرولویدیزپلوڅېړونکودلړلید پربنسټ ناټو په اصلی جوړښت سره دخپلو موخو په تامینولو کې بریالی وواو وی کولای سوای چې دلویدیزی اروپا اودشمالی امریکادهیوادونو امنیت دشوروي دهیواداودختیځی اروپا دهیوادونو دخطر په وړاندی وساتی اوساتنه ورنه وکړی . په همدی ډول سره دشوروي هیواد اودختیځ بلاک هیوادونه هم یوازی نندارہ کوونکی نه وه،په (۱۹۵۵) میلادی کال کې د(شوروي اتحاد،ختیځ المان،چکسلواکیا ،پولنډ،بلغاریه،رومانیه مجارستان (هنګری) اودالبانی) هیوادونه هم دوارسا (ورشو) (Warsaw treaty organisatian) نظامی ترون یې جوړ اورامنځته کړ .اوددی ترون اصلی موخی هم دفاعی اونظامی برابروالی اویووالی دلویدیزوهیوادونو(دلویدیزبلاک) دیرغل په وړاندی چې دهرغړی هیوادلخواڅخه دغه یرغل ترسره کیږی اورامنځته کیږی دغه ترون هم د همدی موخی دپاره رامنځته سوی وو .

دشلمی پیړی نیمی برخه دناټودنظامی ترون دپاره تیری کوونکی اویرغل کوونکی دښمن پخواني شوروي اتحاد ګڼل کیدی.اوپه لنډ وخت کې وروسته دناټودجوړیدواودقرارداددلاس لیک کولونه ،دمخالیفو بلاکونوترمنځ دغه سوری لوی او ژورسو،اودساړه جګړی په وخت کې دناټوغړی هیوادونه اودوراسا(ورشو) دترون دغړیوهیوادونوترمنځ (۴۰) څلویښت کاله ډېره تېنګه ،زوره،اوځواکمنه دصفونوجوړولواومخامخ کیدل صورت وموند. دیو شمیرلویدیزپلوه څېړونکوپه هاند اوباور سره ناټووروسته دهغه نه چې پخوانی شوروی اتحاد ړنګ سواوپه (۱۹۹۱) میلادی کال کې دامنیت ساتنه یې دغړیوهیوادونه دټولیزامنیت په چوکاټ کې د همدی سرلیک لاندی دلویدیزی اروپادهیوادونو،امریکا اوترکیه یې خپل دکاراودکړنوپه لمړیوسر کې یې قراروړکړل،اوددی موخوپه ترسره کولوکی یې اړینی چاری ترسره ،او بریالیتوبونه یې ترلاسه کړل چې همدا اوس دنړی ونوروسیموته ځان غزوی اوپراختیا مومی.

همدارنګه دناټوپراختیا دختیځ پرلور اوددی نظامی ترون ددندواوکړنلارو دنوی تعریف په رامنځته کولوسره پراختیامومی، اوس مهال چې شوروي اتحاد نسته مګرځای ناستی یې

دروسيې فيدراتيف هيوادېي راوپاره ول او روسيه په دې هكله ډېركلك عكس العمل يې دڅانه وښودل، كه څه هم دسپټامبرد(١١)يوولسمې نيتې دپيښې رامنځته كېدوراوروسته دروسيې ملګرې اوهمږغه كېدل دامريكا سره دتروريزم پرضد په نړيواله مبارزه كې ،روسيه ودې ته اړ وايستل سو چې دناټودنظامي ترون سره   د« روسيې اوناټو» دمرستې په چوكات كې په دې نظامي ترون كې برخه واخلې . اوپه همدې توګه سره دمنځنې اسيا په هيوادونوكې اودققفاز دسيمې په هيوادونوكښې دناټووفعاليتونو ته اسانتياوې رامنځته سول ،اوډېرمهم بدلونونه اوپرمختګ   دناټو فعاليت په افغانستان كې په «٢٠٠٣» ميلادې كال كې دملګروملتونودسازمان دځواكونو«ايساف» لخوا په دې هيوادكې دقوماندې اخيستل وو.چې په رښتيا سره دغه لمړنې پيل دناټودفعاليت دپاره په دې سيمه كښې دناټودسنتې سيمې څخه، داروپا بهر ګڼل كيږې. برسيره پردغوپرمختګونوباندې ،دتوجوورټكې خودا دې چې دناټونوي فعاليتونه په خاص ډول سره دايران په امنيتې سيمه كښې رامنځته سوي دې .ددې مسئلې ارزښت ايجابوې چې دغه موضوع دمختلفواړخونوڅخه ترڅيړنې لاندې ونيول سې څكه چې دناټودفعاليتونوپه اړه څيړنه يې اړين اوپه دې هكله موضوعات يې هرومر بايد ارايه سې چې دناټودفعاليتونواغيزه په سيمه كښې اوخصوصاً پرايران باندې به څنګه وي ؟ بايد ترڅيړنې اوپاملرنې لاندې راسې په دې هكله دناټونوي پرمختګونه اونوې استراتيژې ،كړنلاره اوفعاليتونه په سيمه كښې په څه ډول باندې دي ؟،نوددې څيړنې پربنسټ په دريو برخو باندې ويشل سويدې . په لمړې برخه كې د«نوې ناټو» ترسرليک لاندې چې دناټو سياستونه اونوي شرايط څيړل سوې دې په لاندې ډول سره يې لولو:

لمړې برخه « نوې ناټوپه نړيوالومعادلاتوكښې » :

تر دې سرليک لاندې ددې ترون وضعيت وروسته دشوروې اتحاد دړنګيدوڅخه اوپه دې ترون كې دارينوبدلونوداړتيا اودهغه تطبيق دنړې په نويو شرايطوكې اوپه دې اړه خصوصاً دامريكااواروپااړيكې وروسته دساړه جګړې نه اودامريكائيانوتينګارپراروپايې هيوادونو باندې دنويومسؤوليتونوپه منلوسره،دامريكا هيواد ددې غوښتونكې سو چې اروپايې هيوادونه بايددناټوپه دې سياست او نوې پيل كې دمالې اوعملياتې له كبله ډېره برخه پرخپله غاړه باندې واخلې ،دبله خوا نه ناټوددغه نوي فعاليتونوپه وړاندې كولوسره ديوشمير هيوادونوعكس العملونه يې هم رامنځته كړ، اوپه همدې ډول سره دروسيې هيوادېي هم راوپاره ول چې په نتيجه كښې په دې مورد كې متضاده لړليدونه يې دناټودغړيو هيوادونه په منځ كې اوپه روسيه كې دسياسې محافلوپه منځ كې ودې نظامي ترون ته دروسيې دكامل ګډون او دغړيتوب په هكله يې حساسيتونه هم دننه په روسيې كې اوهم بهر دروسيې نه

رامنځته کړ ،اوټولواله په دې اړه داهسې نتیجه ترلاسه کوي اوواېي چې دروسیې هیواد په دې
ترون کې دغړیتوب دپاره تراوسه پورې اړین اوپوره تیاری اواماده ګی نه دروسیې په دننه کې
اونه په ناټوکې ،روسیې ته وجودلری اوناټووایي روسیه دم ګړی ددې ترون غړیتوب نسې
ترلاسه کولی ترڅونوموړی شرایط ترسره اوپوره نکړي .

دوهمه برخه «دروسیې دریځ اودهغه بهرنی سیاست دناټوپه وړاندې» :

داچې دروسیې دبهرنی سیاست اودهغه پیژنده دناټو دپراختیا دپدیدې په وړاندې څیړل کیږی . دمختلفوارزښتونوښه والی اوپه عین وخت کې دروسیې اودناټوترمنځ ګډې موخې ددې سبب ګرځیدلی دی ترڅوډول ډول سناریو ددې دواړونړیوال لوبه کوونکو ترمنځ دوه اړخیزې اړیکې رامنځته سی .ددې استدلال پربنسټ باندې دروسیې پربهرنی سیاست باندې واکمن ژئوپولټیکی پیژندنه دیوې خوانه اودروسیې عملی کړنی دبلې خوا نه اصلآددې سبب ګرځیدلی دی ترڅوپه ختیځ کې دناټودپراختیا څخه مخنیوی وکړي او دغه پراختیا ته خنډ وګرځي اوپه هغوسیموکښې ددې نظامې امنیتې ترون دنفوذ مخه ونیسې چې روسیه خپل دحائلې سیمې په توګه یې بولي .

دریمه برخه « دروسیې اودناټوترمنځ په اړیکو کې نوي استراتیژیک چوکات» :

دغه برخه دروسیې اودناټوترمنځ داړیکوپه څیړنه کې تربحث لاندې نیول سویدی چې دناټواوروسیې مرستې دروسیې اودناټودشورا په چوکاټ کې څنګه ترسره کیږی او ددې مرستواغیزه پردواړوخواو«روسیه اوناټو» باندې یو دبلې سره په مرستوکې څه ډول اغیزه یې رامنځته کړې دی . په رښتیا سره دسپټامبر دیوولسمې (۱۱) نیټې دپیښې څخه را وروسته دتروریزم پرضد په نړیواله مبارزه کښې دمرستونوی دکارمیتوددروسیې اودناټوترمنځ رامنځته اومطرح سویدی . اود اروپایی ،امریکایی،اوروسیې دریولړلیدونوله کبله دروسیې اودناټوپه اړه دوه اړخیزې مرستې اوموافقې سره رامنځته سویدی .

همدارنګه «دناټو شتون دایران په امنیتې سیمه کښې »ډېره مهمه مسئله ګڼل کیږی چې دناټودسیاستونودپیل اغیزه دایران په امنیتې سیمه کښې په څه ډول سره دی،په ښکاره ټوګه

سره ویلای سوچې «دنوي ناټوزیږیدل اودهغه دکړنواغیزه پرایران باندی» چې دناټو دنویوفعالیتونواغیزه دنوي غړیومنل اوګډون اودهغو طرحواجرا کولوداسیا دسولی دپاره دګډون څخه عبارت دی.اوپه همدی توګه سره دناټوشتون دقفقازپه سیمه اوپه افغانستان کې هم ددی سبب ګرځیدلی دی چې دغه نظامی تړون په خپل مهموپرمختګونواوپراختیا سره په یوه عملیاتی سیمه اوحوزه کښې داروپا بهراو دباندی ویوبل پړاوته ورننوځې
دناټوګاونډیتوب دایران سره برسیره پری دی چې ترکیه دناټودرسمی غړی په توګه چې دایران دشمال او دختیځ ګاونډیو هیوادونه څخه هم عبارت دی ،چې ددی سبب ګرځیدلی دی ترڅودیوډول داړیکودتامیندلویواړین کوردینه سوی اویاپه رسمی توګه سره اړیکی دایران اودناټوترمنځ دتوجو وړوګرځې.

پرایران باندی دناټودپیل اغیزه:

په اوسنی شرایطوکې په داهسی حال کې چې دټولیز لړلید له مخی په سیمه کښې دناټوفعالیت دایران دګټوسره سم ندی اوپه ایران کې دیوی ټولیزی لړلیدپربنسټ چې ددی هیواد داوسیدونکولویه برخه دناټونظامی تړون دامریکا دهیواد ترلاس اوترواک لاندی بولی اودناټوددی کړنوپروړاندی عکس العملونه رامنځته سویدی اوسربیره پردی هم کولای سو ووایو چې دناټویوشمیر پیل اوکړنی په سیمه کې دایران دسیاستونوسره یوشان اودهغه دسیاستونوپه وړاندی هغسی کړنی ویلی سو . چې دناټودلمړی درجه غړی هیوادونونظامی شتون دفارس په خلیج اودعمان په سندکې اودایران دسویلی ګاونډیوهیوادونوسره دیوشمیر دېردفاعی تړونونو رامنځته کیدل اودایران په شمال کې دناټوداړیکو پراختیا دمستقیل اوګډوګټوهیوادونوسره لکه داذربایجان دجمهوریت سره، یوه ښه بیلګه دناټواودهغه دلمړی درجه غړیو هیوادونوشتون بللی سوچې دایران دپولو(سرحداتو)په اوږدوکې دی په همدی ډول سره څرګنده یې کړو . اودغه امر کولای سی دیوګواښ ترسرلیک لاندی دایران داسلامی دولت دامنیت په وړاندی وګڼل سی. دبله خوانه دامریکا اودهغه دملګروهیوادونو وسله وال او مالی ملاتړ دعراق دهغه وخت ددولت د(صدام حسین)سره دایران اودعراق ترمنځ په جګړه کې،اودناټودلویه برخه داصلی غړیوملاتړدایران ددولت دمخالفوډلواوګروپونوسره لکه د(مجاهیدین خلق)سره ،اودیوشمیر غړوهیوادونوملاتړدفارس په خلیج کې دعربی متحده اماراتودخاوری اوداراضی دادعاپه هکله دتومبی صغیر اوتومبی کبیرپرټاپوګانواوپرجزایرو باندی،اودبشری حقونوڅخه تیری اوسرغړونی دایران لخوا تر دغه سرلیک لاندی دیوسیاسی فشارد اهرم په توګه ،اویا داچې ایران د اټومی اوهستوی ټولیز وژنو دوسلوپه جوړه ولوسره تورن کوي اویا وایی چې دایران دولت دتروریزم څخه ملاتړ کوی ،دادهغه مسائلودجملی څخه

دي چې ناټواودناټوغړی هیوادونه ایران په همدی کړنوسره تورنه وي اوپه دی پاملرنی سره دایران وسمیه یزامنیتی شرایطوته یوګوانښ ویلی سی او کیدی سی دغه ګوانښونه چې دناټو لخواوایران ته متوجی دي دباوراواعتمادپه رامنځته کولواود دوواړخیزو مرستوپه تعریفولو سره ددغه رامنځته سوی ګوانښونوڅخه دباندی اوبهرراووځي.

په افغانستان کې دناټو شتون او د ایران ددولتی مشرانو انګیرنه:

یولړوړاندیزونه دایران لخوا په افغانستان کې دناټودکړنوپه هکله رامنځته سوی دی اوناټو په افغانستان کې خپل دشتون او دکاراوفعالیت په اړه دملګروملتونودسازمان دپریکړی دمخی اودهغه دسولی ساتی،دځواکونواوسربازانودقوماندانی په چوکاټ کې ، نوموړی تعریف وړاندی کوي . اودغه مسئله هم یو دهغومهمو موضوعاتواومسائلودجملی څخه وو چې دناټوپه سرمشریزه غونډه کښې په (۲۰۰٦) میلادی کال کې دلتونی په پلازمینه دریګا په ښار کې دناټودغړیوهیوادونود مشرانو لخواترڅیړنی لاند ی ونیول سو.

دناټوفعالیت په افغـانستان کې یو دهغومسائلودجملی څخه دی چې دایران ددولتی مشرانو ډېر دتوجوور دی اودایران دولت داهسی شکمن سوی دی چې په افغانستان کې دناټو شتون ګواکی دایران وامنیتی ګټو ته ګوانښ دی اوممکن دناټو ددی دومداره شتون له کبله په راتلوونکی کې دایران دولت دپرابلمونواوستونزوسره مخامخ سی . /

(نوربیا ،په لسمه برخه کې ادامه لري)

اخیځلیک :- دایسنا نیوز څخه ،او د **military.ir** څخه.